

Monumenten, architectuur en stedenbouw
in Roermond en omstreken

Ruimtelijk

Dolf Wong

Asselt:

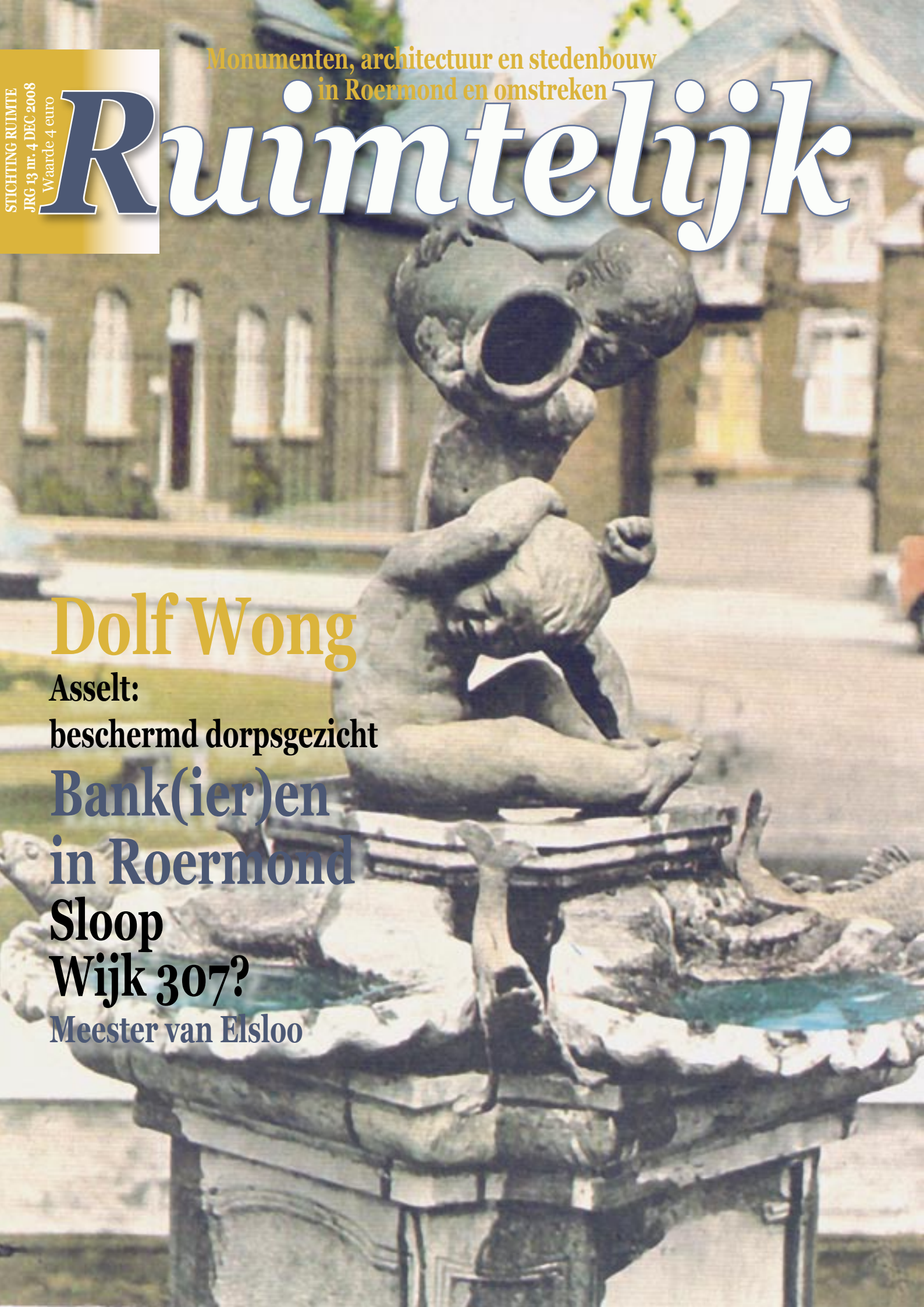
beschermd dorpsgezicht

**Bank(ier)en
in Roermond**

Sloop

Wijk 307?

Meester van Elsloo

Peter de Cock werd in 1751 gevangen gehouden in de kelders van het Roermondse stadhuis. De stank aldaar verdreef zelfs zijn pleitbezorgers. Door de eeuwen heen is hij een schelm gebleven die zijn stad op een Tijl Uilenspiegel-achtige wijze bekijkt.

Klim op, klimop.

Wat een schitterend woord. Los van elkaar geschreven, klim op! In eerste instantie een oproep tot de verheffing van de mens. Of dat echt tot resultaat leidt - en dan doel ik op een beter mens zijn - is nog maar de vraag. Van de wereldberoemde Amerikaanse architect Frank Lloyd Wright is de uitspraak: *“Als een architect zich vergist, dan helpt maar één ding: laat er klimop tegen aan groeien.”* Kennelijk is afbreken geen optie vanwege de stichtingskosten. Ik kan u verzekeren dat tegen geen enkel groot gebouw dat Frank heeft ontworpen, klimop groeit. Of het moet gepland zijn. Zijn gebouwen zijn bijna allemaal iconen van moderne architectuur.

Nou ja, wat heet moderne architectuur? De beste kerel overleed op 9 april 1959. Geboren in 1887. Hij was de zogenaamde uitvinder van *organic architecture*, met dien verstande dat hij een weg vond om grootschalige nieuwbouw in te passen in het landschap.

Organic architecture was natuurlijk al veel eerder uitgevonden, denk aan plaggenhutten, iglo's etcetera. Enerzijds een bouwkunst ontstaan uit pure armoede en aanpassing aan de natuur, anderzijds getuigend van een enorme creativiteit. Wij hebben niet voor niets het Limburgse spreekwoord: *‘Prakkezere kump van erm luuj’*. Heel, heel, vrij vertaald: roeien met de riemen die je hebt, en daar iets moois van maken.

Nou ja, kijkend naar de beurscrisis, die is toch in eerste instantie een uitvloeisel van het *prakkesere* van dure jongens, hoe ze producten in de markt konden zetten ten faveure van de toch al goed gevulde eigen (personele) kas. Een soort omgekeerde bankroverij. Met name omdat men willens en wetens de risico's heeft doorverkocht.

Huppakee, weg er mee!

Dat wijkt eigenlijk niet af van de methoden van het overigens uitstervend ras van de scharenslijpers of de 'rappe

jongens van langs de deur' met hun voordelige Perzische tapijten. Bij dat laatste 'ras' kwam er overigens wel eens een pers aan te pas, alleen dat was de koper die met een vlotte babbel letterlijk werd uitgeknepen. Bij het eerst genoemde 'ras' waren dat de lange messen. Organic architecture is in feite de ultieme vorm van de grondgebonden woning. In dit verband is de uitspraak van de bekende vaderlandse architect Cees van Dam: *“Hoogbouw zuigt het sociale leven uit de stad”*, een hele mooie, want kennelijk is Roermond opnieuw op zoek naar een 'landmark' en die vallen meestal niet erg klein uit.

Tijd voor een goed maal. Mijn gast aan tafel is Leen van Marion, voorzitter van Rura, die ik met een knipoog de 'Dag, Haljmar Hammerskjöld' van het Open Monumentenoverleg noem. Hij doet een poging om de Stichting Ruimte weer bij dat overleg te betrekken. Ik denk dat er eerder een tunnel onder het Meinweggebied ligt; tenzij het politieke landschap verandert.

Mijn grote vriendin *Margot Reuten*, van tweesterrenrestaurant Da Vinci uit Maasbracht zal de feestdis verzorgen. Met ons drieën zullen wij ons buigen over het filosofische thema: wat is goede smaak, en is er een ook relatie ten aanzien van de intermenselijke verhoudingen? Wie de grootheid kan op brengen om te luisteren naar de argumenten van de ander, heeft altijd een bijzondere avond.

Uw onbaatzuchtige dienaar PdC

Als Margot mijn kelder betreedt, zal ik - vol overgave - zingen: *“Es de sjterre dao baove sjtraole.”*

Nadenker: gladder jongens zijn vergelijkbaar met ijzel.

Banknummer gewijzigd m.i.v. 1 december 2008. Ons banknummer is geworden: Rabobank 1423.96.680

Colofon

Ruimtelijk verschijnt viermaal per jaar en brengt nieuws, achtergronden en uiteenlopende opinies rond monumentenzorg, stedenbouw, ruimtelijke ordening en architectuur in Roermond en omgeving. Bestuursbijdragen vallen buiten verantwoordelijkheid van de redactie. Overname van artikelen is toegestaan nadat toestemming is verkregen en als bronvermelding wordt toegepast. **Uitgave:** Stichting Ruimte. **ISSN** 1389-2606. **Redactie:** Leonard Fortuin, Thei Moors, Paul Poell, Chris Roemen, Bert Thomassen, Marianne Wulms-Hovens. **Medewerkers:** Peter de Cock, Lucien Jansen. **Redactie-adres:** Bachstraat 112, 6044 SN Roermond, tel. 0475-322618.

Vormgeving: Bert Thomassen. **Fotografie:** Leonard Fortuin, Thei Moors, Bert Thomassen, Peter Wijnands. **Verspreiding:** per post of eigen bezorgers. Oude nummers zijn beperkt verkrijgbaar op het redactieadres of bij Boekhandel Boom, Neerstraat 29, Roermond. **Abonnementen:** € 16,- per jaar, over te maken op Rabobank 1423.96.680. Bij meerdere abonnementen op één adres abonnementsprijs in overleg. **Abonnementenadministratie:** Bachstraat 112, 6044 SN Roermond, tel. 0475-322618. **Mede mogelijk gemaakt door** ARS Grafisch. **Bestuur Stichting Ruimte:** Quint Lommen, Hein Tilborghs, Lucien Jansen, Leonard Fortuin, Jan Grouls. **Secretariaatsadres:** Wijershoflaan 31, 6042 NK Roermond, tel. 0475-350367. **E-mail:** stichtingruimteroermond@kpnplanet.nl. **Internet:** www.historieroermond.nl > Stichting Ruimte.

Het jaar loopt ten einde. Wat heeft het de Stichting Ruimte gebracht? Het bestuur blikt puntsgewijs terug.

- Ruimte gaf een jubileumbundel uit, *De luis in de pels*, met beschouwingen over architectuur en monumentenzorg en ook over aardkundige monumenten.
- We vierden in maart ons tienjarig bestaan met een feestelijke bijeenkomst in het Witte Kerkje in de Voorstad St. Jacob. Wethouder IJff nam er het eerste exemplaar van de bundel in ontvangst en beweerde: "Wat er nu gebouwd wordt zijn 'monumenten van de toekomst'."
- Na twaalf jaar nam bestuurslid Willem Cartigny afscheid. Zijn dossierkennis is legendarisch geworden, bij veel acties was hij de drijvende kracht. Op de achtergrond blijft hij ons volgen met raad en daad.
- We kregen een nieuwe voorzitter: Leonard Fortuin trad na vijf jaar af, Quint Lommen volgde hem op. Hein Tilborghs werd onze nieuwe penningmeester, terwijl Jan Grouls als lid het bestuur is komen versterken.
- Tien monumentale panden in Roermond kregen, dankzij steun van ANWB en Prins Bernhard Cultuur Fonds, een informatiepaneel waarop te lezen valt wie er wanneer woonde

en welke architect het pand ontwierp. Wethouder Van Rey onthulde er één en deed de uitspraak "Stichting Ruimte en de gemeente houden van elkaar omdat ze beiden van monumenten houden."

- Ruimte bood dezelfde wethouder een brochure aan over wederopbouwarchitectuur. Ook de gemeente is met dit onderwerp bezig en vroeg ons aanvullende informatie en foto's te leveren. Ons verzoek om als tegenprestatie de gemeentelijke lijst van wederopbouwarchitectuur te ontvangen, werd echter niet ingewilligd. Deze eenzijdige vorm van samenwerking is voor Ruimte onaanvaardbaar.
- De dooi in de betrekkingen met de gemeente die in het voorjaar zichtbaar leek, zette niet door. Ruimte werd weliswaar uitgenodigd terug te komen in het MonumentenOverleg, maar dan wel "voorlopig tot 1 juli 2009" waarna "evaluatie" zou volgen. Dat betekent verloochening van onze beginselen en werkwijze, zodat we bedankt hebben.
- Vier fraaie nummers van ons kwartaalblad Ruimtelijk verschenen. De riant subsidie

waarmee een plaatselijke ondernemer ons daarin jarenlang steunde, wordt echter elk jaar minder, zodat het onzeker is of ons blad zijn huidige vorm kan behouden.

- Met de Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen werden de banden aangehaald. Doel: het ontwikkelen van gezamenlijke activiteiten.
- Het aantal donateurs is ongeveer gelijk gebleven. Nieuwe donateurs meldden zich aan, maar er waren ook opzeggingen.
- Met een aantal projectontwikkelaars voerde Ruimte besprekingen, om goed geïnformeerd over lopende en komende projecten te kunnen oordelen.

Het bestuur van de Stichting Ruimte en de redactie van Ruimtelijk wensen u een Ruimtevol 2009.

Inhoud

- 1 **Fontein van Dolf Wong op Munsterplein** *Foto privéarchief*
- 2 **Column Peter de Cock; colofon**
- 3 **Terugblik 2008; Bericht**
- 4 **Dolf Wong interview**
- 8 **Bank(ier)en in Roermond**
- 11 **Sloop Wijk 307?**
- 12 **Asselt Beschermd Dorpsgezicht**
- 14 **Meester van Elsloo 3**
- 15 **Ingezonden brief**
- 16 **Op de rol 'Lopende zaken'**

Gastschrijvers Els Janssen-van Avezaath en Dennis Janssen.

UITNODIGING: MONUMENTAAL ROERMOND IN AQUARELTEKENINGEN

Een expositie van **Leo Kornips** van 16 nov. 2008 tot 16 jan. 2009 in de ontmoetingsruimte van de Heilig Hartkerk te Roermond.

openingstijden:
 donderdag: 13.30 - 15.30 uur
 zaterdag: 13.30 - 15.30 uur
 zondag: na H.Mis van 11.30 uur

De opening van de expositie vindt plaats op zondag 16 november a.s. door pastoor Kreuwels na de H.Mis van 11.30 uur. **U bent daarbij van harte welkom!**

Project Herstel Kerkgebouw

In v verkoop van kaarten en schilderijen gaat een deel van de opbrengst naar het Project Herstel Kerkgebouw Heilig Hartkerk.
 Info schilderijen: Leo Kornips tel. 0475-486222
 Info P.H.K en kaarten: Christine Nath-Mater tel. 0475-501562

Klaterende fontein:

“Hou kunstwerken in ere!”

De fontein op het Munsterplein wordt teruggebracht in zijn oorspronkelijke staat. Wat vindt de ontwerper daarvan? Een gesprek met Dolf Wong, over ‘zijn’ fontein, andere kunstwerken van zijn hand en kunst in het algemeen.

Gebeiteld in Cuypers’ traditie

Elke stad die zichzelf respecteert kan niet zonder één of meer fontein, het klaterende fenomeen is een genre op zich. Er is zelfs een relatie met het kerstverhaal. In de laatmiddeleeuwse iconografie symboliseert een fontein in een omsloten tuin vaak de maagd Maria als zuivere bron van het leven. Die symboliek vraagt om een goede ‘omgangsregeling’, bescherming door de overheid en waardering van de bevolking.

De historische waarde van de fontein ‘achter de Munsterkerk’ wortelt in de traditie van de *Kunstwerkplaatsen*. Bouwmeester Pierre Cuypers gaf in de negentiende eeuw een belangrijke impuls aan de beeldhouwkunst toen hij die werkplaatsen oprichtte. De beelden die er vervaardigd werden maakten deel uit van een hecht geheel, waarin kunstuitingen en architectuur elkaar ondersteunden. Nog geen honderd jaar later, in 1946, gaf de gemeente opdracht aan beeldend kunstenaar Dolf Wong Lun Hing om een jubileumfontein te vervaardigen. Het bronzen kunstwerk is een geschenk van de mannen uit de stad, als eerbetoon aan de Roermondse vrouwen voor hun moedige gedrag in de oorlogswinter. De onthulling vond plaats in 1948.

In 1994 werd het Munsterplein gereconstrueerd en voor de fontein leidde dit tot een verandering: het waterbekken en de stenen banken werden weggehaald. Een bericht destijds in *De Nieuwe Limburger* leidde tot vele reacties, meerendeels van voorstanders van volledig herstel.

Het gemeentebestuur ging uiteindelijk pas kortgeleden ‘overstag’ en besloot dat de fontein in oude luister hersteld zal worden. Dat meldde *Dagblad De Limburger* op 23 september jongstleden in een artikel met de kop ‘Roermond herstelt fontein snel’. Dolf Wong was bereid tot een uitgebreid interview met *Ruimtelijk*.

Teken voor de gemeenschap

Bij een nieuwe lente hoort ook de terugkeer van het volledige kunstwerk. Dolf Wong: *“Het is niet in mijn belang, het is belangrijk dat het er is. Het is een essentieel onderdeel van het karakter van een leefgemeenschap, zijnde Roermond. Het heeft alles te maken met de identiteit van de stad. Gemeentes willen onder het mom van ‘eigentijdse aanpassing’ iets inkorten of verwijderen. Maar wettelijk mag er iets veranderd worden aan een kunstwerk zonder toestemming van degene die het gemaakt heeft.”* Op mijn vraag waarom hij in 1994 niet geprotesteerd heeft, is zijn antwoord dat dit te veel emoties bij hem losmaakte.

Als liefhebber van kunst en cultuur meent uw redacteur dat het aanbrengen van wijzigingen in een bestaande creatie van een kunstenaar, bijna zoiets is als de duivel verzoeken. Het is een primitieve burgerlijke inbreuk op iets wat beoogt een meerwaarde voor de gemeenschap te zijn. Als burger en leek op kunstgebied even iets afhandelen op z'n janboerenfluitjes is desastreus. Het kunstzinnige belang vraagt om een zorgvuldig beleid. Zeker in deze tijd waarin dieven - lees cultuurbarbaren - er niet voor terugdeinzen om zelfs in kerken brons en koper te stelen, is krachtige tegenactie nodig. Brons is kostbaar, kunst waardevol en onmisbaar.

Bij de Roersingelpassage is de 'Sjinderhannes' van Dolf Wong herplaatst, ogenschijnlijk compleet, maar dat is niet het geval. Het bovenstuk, de hoed, werd in een eerder stadium gestolen. Wat er van het eerste 'Sjinderhannes te paard' - beeld is geworden, weet niemand. Dat beeld van Dolf Wong stond nog geen jaar op zijn plek of het werd ontvreemd, zodat nu een 'vervanger' de aandacht trekt. Het beeld van lieve Florenske werd gemolesteerd en geschaakt, zij bleef meer dan een kwart eeuw weg. Beeldhouwer Dick van Wijk zorgde voor een nieuwe versie, Florenske kwam strakker belijnd terug uit de metamorfose. Een reliëf van Dolf Wong is te zien bij de Kapel in 't Zand, een plaquette die nagelvast is verbonden met het gebouw. Het is een herinneringsteken aan de Tweede Wereldoorlog, uitgevoerd in brons en koper. Pater Bleys en Pater van den Heuvel zijn er op afgebeeld en ook andere verzetsluchtoffers.

In 2007 werd een alleraardigst Roermonds sprookje gepubliceerd: *Het meisje met de gouden handen*. Het is geschreven door Huub Graus en Jan Huyskens en één van de hoofdstukken is getiteld: *De eenzame beeldhouwer*. De overeenkomst met Dolf Wong is dat ook hij niet in de stad woont, maar al veertig jaar heel 'landelijk' in het historisch watermolendorp Neer. Daar staat de Wong-woning, een boerenstulp, dicht bij groene weiden met paarden en de meanderende Neerbeek. Het rustgevende van de natuur kan heel inspirerend zijn, terwijl het stadsbeeld onrustiger is en 'steeds' verandert.

Een kunstwerk kan 'ontwricht' raken door gebrek aan kennis bij buitenstaanders over de schadelijke inwerking van materialen. Met het schaalmodel van de fontein in het Karthuispark in zijn hand praat Dolf Wong nog altijd lyrisch over dit ontwerp, de 'trompetten' van verschillende hoogtes. Hij kon onmogelijk voorzien dat juist deze fontein zou leiden tot een persoonlijke tragedie in zijn leven. In een slepende procedure van zeven jaar probeerde de kunstenaar zijn recht te halen. Zowel financieel als emotioneel trok het als een scherpe zeis diepe groeven in zijn bestaan.

De problemen werden destijds veroorzaakt door Stichting 1880, door ondeskundig handelen van leken. Opmerkelijk vervolg op dit ondeskundig handelen was het ontstaan van nieuwe kunstwerken, in woord en in beeld: in een Roermondse gelegenheid die regelmatig door de boosdoeners in kwestie bezocht werd, heeft lange tijd een plastisch reliëf als 'rechtzetting' gehangen.

De vormentaal van de fonteinbassin op het Munsterplein vraagt niet om vuling met wegwerpmateriaal, dan is het geen échte blikvanger meer. Er staan voldoende prullenbakken op het plein om papier in te deponeren. Vissen voeren is niet nodig, het water uitschenkende kind houdt het graag zuiver. Een goed kunstbeleid vraagt niet om een hart van (natuur)steen. Wel nodig zijn fakkeldragers zoals de Stichting Ruimte, die bijlichten op het goede pad van welzijn en behoud.

Kunstenaars genieten ook bescherming van de Vereniging Beeldrecht, waardoor hun (herstelde) werken bewaakt worden.

Sjinderhannes, Florenske en de rovers zullen zich in 2009 weer eens laten horen. Zeven jaar wachten zijn dan voorbij, de opéra bouffe wordt opnieuw opgevoerd.

Even was er opeens meer blauw op straat, in de vorm van een ingepakte Rattentoren (voor een schoonmaakbeurt). Zo werden alle onefenheden even aan het oog onttrokken maar werd duidelijk dat het 'Christo-effect' van de kunst, gemeengoed is geworden in de bouw.

Beheer van kunsthistorisch waardevolle objecten vraagt om inzicht, actieve controle van de staat van onderhoud en bescherming tegen vandalisme.

‘Verborgene betekenis’ Belangrijke rol van de niet- vormen in de beeldhouwkunst

Beeldhouwkunst is bij uitstek ruimtelijk en appelleert aan de weidsheid van denken, emoties en verbeelding. Dolf Wong bevestigt deze stelling: *“Een schilderij is tweedimensionaal en daarbij kun je de dieptewerking van een beeld niet ervaren.”* Met een snelle schets verduidelijkt hij een interessant fenomeen in de beeldhouwkunst: de gaten. Daarbij gaat het om een tekening waarbij de niet-vorm tot uiting komt. Door het dubbele gebruik van lijnen in bovenstaande schets ziet de aandachtige kijker onder de octopus een vrouwenfiguur, met vissen als secondanten.

De mens Dolf Wong

Dolf Wong steekt van wal over zijn familiegeschiedenis, te beginnen met grootvader van moederskant, architect Caspar Franssen, een echte kerkenbouwer. Diens zoon Tom, monumentaal kunstenaar, is een oom van Dolf. De jongste broer van Dolfs moeder was de welbekende Leo Franssen, het artistieke zat dus echt in de genen.

Dolf is geboren in 1921, als derde kind in het gezin van de - geliefde - huisarts Wong Lun Hing. (Verschillende van de negen kinderen van de huisarts kwamen in de kunstwereld terecht. Portretschilder René gold in zijn vakgebied als beste van de hele provincie, maar overleed vroeg, al vóór zijn vijftigste.)

Vader Wong had zijn praktijk en woonhuis in het voormalige regentenpand van Charles Ruys de Beerenbrouck in *de Zjwaam-maekerssjtraot*, de Swalmerstraat. Een leeftijdgenoot van Dolf vertelt over een patiënte van de Venloseweg, moeder van negen kinderen, die leed aan een ernstige longontsteking. Er bestond nog geen penicilline, dus moesten andere middelen worden aangewend. Daarom hield een groep dames een noven: negen dagen lang gingen zij naar de Kapel in 't Zand om te bidden. Huisarts Wong ging zo'n twee of drie keer per dag op bezoek bij de zieke vrouw. Zijn morele steun zal er zeker ook toe hebben bijgedragen dat ze er weer bovenop kwam. Dolf Wong over deze anekdote: *“Dit is ongeveer negentig jaar geleden. Een medicus had toen nog een wezenlijke sociale functie. Tegenwoordig is dat helemaal gecommmercialiseerd. Persoonlijke interesse is tegenwoordig onmogelijk geworden, ook door het fiscale beleid.”* Hij doelt onder andere op het hoge patiëntenaantal in een huisartsenpraktijk.

Een blijvende getuigenis van de waardering die Dolf met velen voor zijn vader deelt, is het door hem vervaardigde serene dodenmasker op het Oude Kerkhof. Door deze sterke bin-

ding wilde de jonge Dolf aanvankelijk in de voetsporen treden van zijn vader en ook arts worden. In de Tweede Wereldoorlog werd hij echter zo geraakt door wat hij meemaakte, dat hij van het idee om medicijnen te gaan studeren afstapte. Hij koos voor een opleiding aan de Rijksakademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam. Hier was hij een leerling van Professor Jan Bronner, bekend beeldhouwer en een enorm goed didacticus.

Dolf werd een erkend monumentaal kunstenaar, vervaardigde realistische figuratieve kunst, mens en dier, het culturele landschap kleurend, veelal in brons. Of het nu gaat om een haan, een koudbloedig paard of een boerenwerkpaard, een kind op een pony of een kind met duiven: de zeggingskracht is groot. Anders dan bij tijdgenoot Shinkichi Tajiri met zijn nieuwe vormentaal, wordt door Dolf doelbewust een duidelijk verhaal verteld. Te midden van andere grootheden als Wim Rijvers, Sjer Jacobs en Piet Berghs, om er maar enkele te noemen, neemt Dolf Wong een unieke plaats in binnen de Limburgse beeldhouwkunst.

In de twintigste eeuw ontstond de abstracte beeldhouwkunst en ook de conceptuele. Soll LeWitt zei *“dat het prikkelen van de geest de doelstelling is en niet het vasthouden van de blik of het bespelen van emoties”*. In dat licht bezien is de kunst van Dolf Wong universeel, tijdloos en zeker ook van groot regionaal belang.

Aan één reuzegoed aspect wil ik zeker niet voorbijgaan: *Sjtuf*. Voor zover bekend is het, volgens redacteur Paul Poell, het enige mobiele kunstwerk dat volop in ere wordt gehouden. Hij stelt: *“Sjtuf, laten we niet overdrijven, wordt in diverse landen in Europa getoond door het Remunjse Reuzengilde. Tijdens een bezoek aan Spanje van het gilde werd Sjtuf, ten overstaan van vijfhonderd collega's, uitgeroepen tot de mooiste reus.”* Dolf Wong vertelt hoe hij de vorm van Sjtuf tekende. Die vorm werd daarna in het groot gemodelleerd, iemand maakte er een gipsnegatief van en met polyester werd gezorgd voor het eindresultaat. Dit is het enige ontwerp van Dolf waarbij er vanaf het begin van werd uit gegaan dat het zou 'rondtrekken'.

Taille directe en stijlen in beeldhouwkunst

De *taille directe* heeft niets te maken met een wespentaille, het is een middel om via het houwen in steen geduldig gevoelens te spiegelen aan de steen. Rond het fin de siècle van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw kwam bij het beeldhouwen de directe methode in zwang. Bij deze *taille directe* werd op een ambachtelijke manier gewerkt, naar het voorbeeld van de Middeleeuwen. De beeldhouwer werd de uitvoerder van zijn eigen sculptuur. De mooiste formulering over deze werkwijze komt van Dolf Wong: *“De taille directe is rechtstreeks, direct van het leven af, voortvloeiend uit de hand van de maker. Het is een tussenschakel tussen ontwerp en uitvoering met het aanwezige vocaal.”* Een twee-klinker die gedachten oproept aan muziek en zang, illustreert hier beeldend hoe het scheppingsproces gestalte krijgt.

Rechterhand van Dolf Wong is zijn vrouw Beppie. Zij is ook kunstenaar, ervaren met schildertechnieken, het omgaan met verf en kwast. (Als ik na een uur de inspirerende omgeving waarin hun kunst bloeit, verlaat, schikt Beppie vers geplukte fraaie rozen in een vaas. Het is haast symbolisch voor de doornen waarmee het echtpaar helaas te maken kreeg op het artistieke vlak. Wat blijft is de onvergankelijke schoonheid van tastbare beelden die dicht bij de mensen staan. Dolf zei het duidelijk:

“De eerste eis van een teken voor de gemeenschap is niet empateren. Mensen moeten iets ondergaan door het teken voor de gemeenschap en niet overdonderd raken, dan heeft het geen functie.”

Wanneer het gesprek op abstractere kunst komt, heeft Dolf Wong nog een uitgesproken mening. *“De abstracte kunst is voor heel veel beoefenaars een excuus geworden voor een gebrek aan een beeldhouwkundig vocabulaire. Net als in de dicht- en schrijfkunst is de vocabulaire in de beeldhouwkunst een middel om een beeld te maken. Bij het maken van een paard is kennis van de anatomie van een paard belangrijk. En niet een koe maken en zeggen: dat is zoals ik een paard zie.”*

In het werk van Dolf Wong is de relatie van mens en dier van wezenlijk belang.

Een fraai voorbeeld hiervan is te zien in TheaterHotel de Oranjerie bij een beeld uit 1998 met de vreugdevolle titel: ‘Hosanna in Excelsis’. Het stelt een man/vrouw-omstrengeling voor, een amoreuze ontmoeting met een paard. In zekere zin is het verheven aan het menselijke. *“Het paard als zodanig is herkenbaar, maar mannen zien in dit beeld niet wat ze willen,”* zegt de kunstenaar. *“Vrouwen voelen zich juist aangesproken. Hier geldt erotiek niet als dwangmiddel, het is een uitbeelding van de ‘tendresse’ in de liefde.”* ®

Wat vindt Dolf Wong van het feit dat de fontein wordt teruggebracht in zijn oorspronkelijke staat? Hij is verheugd. Zoals hij eerder aangaf: het gaat niet om zijn persoon. Wat voor hem telt is het historisch besef dat verbonden is met de toekomst. Hij wil vooral dat men positief kijkt naar het kunstwerk.

Gezien het vakmanschap dat uit deze creatie spreekt, zal de ‘wederopbouw’ van de fontein ongetwijfeld de aandacht krijgen die ze verdient, zeker ook van toeristen.

De winter kan niet snel genoeg voorbijgaan om de fontein weer in alle glorie te zien.

Bank(ier)en in Roermond

Tekst en foto's **Leonard Fortuin**

Sinds begin september vertonen banken de neiging 'om te vallen'. De overheid steunt ze om dat gevaar te bezweren. Roermond heeft veel banken waar men geld kan uitzetten of geld lenen. Ze zetelen in gebouwen met of zonder monumentaal karakter. Hoe stevig staan ze? Een wandeling langs die banken, in de binnenstad en daarbuiten. Er blijken ook banken te staan alleen om op te zitten.

bank (de; -en) **1** smal, lang zitmeubel op poten, bestemd voor meer dan één persoon, met rugleuning en meestal met armleuningen: *een houten, ijzeren, stenen bank; (...)*

bank (de; -en) **1** (econ.) instelling waar men tegen rente geld kan uitzetten, die kredieten verleent en valutahandel bedrijft: *geld op de bank hebben, zetten; een rekening bij een bank hebben; (...); zo goed, zeker, solide als de bank, zeer solide; het is zo vast als de bank, zeer vast, het is bepaald waar; bank van lening, instelling van een gemeente of van particulieren waar goederen beleend kunnen worden, kredietinstelling waar men voorschotten verstrekt op onderpand van roerende goederen; een bank houden; daar geeft de bank geen geld op a) dat is niets waard, b) dat is zeer onzeker; vgl. *circulatiebank, depositobank, discountobank, girobank, hypotheekbank, wisselbank; 2* (meton.) gebouw waarin een bank (1) ge-vestigd is (...)*

(Van Dale, Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal, 2005, blz. 295-296.)

Omgevallen banken: niets nieuws onder de zon

In Roermond wordt al eeuwenlang gebankierd, bankieren is hier bijna het oudste beroep. In de 14de eeuw verschenen de lombarden (woekeraars die geld leenden, pandhuishouders) en de joden. De Lombardenstraat (later Jesuïtenstraat) werd er naar genoemd. Dat zich juist toen joden en lombarden in de stad vestigden is volgens historicus Linssen een gevolg van de economische dynamiek en entrepreneursmentaliteit die destijds heersten in Roermond. Er was geld nodig om grote projecten (ook toen al) te kunnen realiseren. Toen dat achter de rug was en de stedelijke economie inzakke, werden de joden dringend verzocht de stad te verlaten: ze waren niet meer nodig, en geliefd evenmin. Met name na het einde van het zelfstandige herzogdom Gelre (1543), toen Roermond Habsburgs werd, duldde men joden niet meer. Vanuit Maasniel (niet Gelders, maar Jülich) bleven een of twee joden in Roermond actief, maar ze mochten hier niet 'verblijven'.

Banken hebben niet het eeuwige leven, ook zonder financiële crisis kunnen ze 'omvallen':

- Waar nu het Stadsarchief is gevestigd, zetelde ooit de Bank Schmasen en Nacken. Het was de bekendste Roermondse bank in de 19de eeuw. In 1852 kochten Berthold Schmasen en Johan Matheas Nacken dit pand van Augustina Ruys, rentenierster te Beesel. Louis Beerenbroek, later burgemeester van Roermond, woonde hier ooit.
- In de Schoenmakersstraat had de Twentse Bank een filiaal. De Algemene Bank Nederland nam het over en verkaste naar de Swalmerstraat, direct om de hoek vanaf de Markt. Na grondige verbouwing werd het pand in de Swalmerstraat samen met de Sociëteit Concordia bij het stadhuis getrokken.
- In de Schoenmakersstraat kon men voor bankzaken ook terecht bij de Geldersche Crediet Vereeniging, later onderdeel van de Nederlandsche Handelsmaatschappij, in het pand waar nu de modezaak *Été et hiver* is gevestigd. Het gebouw bestaat

nu uit twee aaneengesloten huizen, waarvan een met een unieke halsgevel. De witgepleisterde voorgevel bevat jugendstilelementen. De Stichting Ruimte zorgde er in 1997 voor dat de hardstenen onderkant behouden bleef.

- Ook aan het Stationsplein waren banken gevestigd die inmiddels zijn omgevallen, althans verdwenen. Op de hoek met de Veldstraat, waar nu *De King* is, huisde Strauss Bankiers. Naast het huidige *RoerPotje* was de Roermondse Spaarbank gevestigd: omgevallen en beland in de armen van de Rabobank. Tegenover de huidige ING Bank stond eerst de Bank Oyens & Van Eeghen, vanaf eind jaren zestig werd dat de Slavenburgbank. Tot voor kort huisde hier Nyenburg Vermogensbeheer. Het pand staat te huur. Wellicht zijn de vermogens die hier beheerd werden op IJsland *kaltgestellt*.
- In 1979 werd het regiokantoor Limburg van de Centrale Rabobank in het voormalige Ursulinenklooster gevestigd, een jaar later betrok de Rabobank het gebouw. Die bank verhuisde in de jaren '80 naar de Willem II Singel, waar al een Boerenleenbank gevestigd was.
- In de Christoffelstraat had de Amrobank een filiaal. Na fusie met ABN werd dit bankgebouw overbodig. Slopers kwamen en lieten het gebouw 'omvallen'.
- In de Pollartstraat, op nummer 19, viel de Middenstandsbank om. Nu huist er het Luzac College.
- In de Hamstraat, waar nu McDonald de mensheid verwent met snel voedsel, was de Nederlandse Handelsbank of de Rotterdamse Bank gevestigd. Binnen is nog te zien dat hier met geld werd omgegaan.
- Op Kapellerlaan 235 had de Rabobank tot 1900 een filiaal. Nu gebruikt de firma Creation Station dit pand.

Fortisbank, Zwartbroekpoort 3

Een stevig brok architectuur, waarin niet alleen de bank maar ook andere bedrijven gevestigd zijn. Een deel is in gebruik voor bewoning.

Het gebouw heeft wel monumentale pretenties, maar dan met moderne signatuur. De kans op omvallen lijkt gering.

Ontwerp: Architectenbureau Coppen (1997).

SNS, Minderbroederssingel 54-56.

Een bescheiden gebouw van een bescheiden bank. Drie woonhuizen werden samengevoegd tot een geheel. De voorgevel oogt weinig monumentaal, is wellicht niet eens 'onder architectuur' gebouwd. Geklemd tussen woonhuizen aan de ene kant en een makelaars- & assurantiëkantoor aan de andere, is de kans op omvallen zeer klein. Architectenbureau xyz (1900).

Kerkbanken in de kathedraal

Sinds veel mensen de godsdienst wel geloven, zitten hier vaker toeristen dan gelovigen. Deze met houtsnijwerk versierde banken komen waarschijnlijk uit de Kunstwerkplaatsen van Pierre Cuypers, omstreeks 1890. Zij zijn ontworpen naar middeleeuws voorbeeld in neogotische stijl. Omvallen zullen ze niet gauw, temeer daar ze na de restauratie van de kathedraal op een ferme ondergrond staan.

Postbank, Kloosterwandstraat 6

In dit monumentale pand was jarenlang het Post- en Telegraafkantoor gevestigd. Op de begane grond vindt men TNT Post en de Postbank, de laatste is nauw verbonden met de ING Bank. De bovenverdiepingen, met fraaie muurschilderingen en imposante dakconstructies, staan leeg.

Architect Daniël Knuttel bouwde het postkantoor in 1907. Met zijn klok, jugendstilelementen, spitsen en bogen in de stijl van Berlage, sloot het gebouw fraai aan bij de toenmalige kloostergebouwen in de omgeving.

Zitbanken op het Munsterplein

Op het Munsterplein kan men ook zitten zonder verplichte consumptie, op drie banken zelfs. Twee daarvan zijn dag en nacht bezet door een stoere inboorling. Van bouwketen en gestalde fietsen trekken ze zich geen moer aan. Dankzij hen vindt men daar altijd aanspraak, en iemand om tegenaan te leunen.

De banken staan er sinds 19xx, ter vervanging van hun gietijzeren voorgangers. De permanente bankzitters, ontworpen door Sjer Jacobs uit Tegelen, zetten zich hier in 1900.

ABN · AMRO Bank, Kloosterwandplein 120

Ook in dit deel van Roermond heeft 'de Vooruitgang' gewoed, met als gevolg sfeerloze postmoderne blokken met veel goedkope bouwmaterialen. Deze bank mist de uitstraling die veel concurrenten wel bezitten. Echter, het DDA Projectbureau bereidt een renovatie voor. Het enige monumentale aan het huidige bankgebouw is de keramische wandversiering (1977) van Piet Schoenmakers, in ere hersteld na demontage van pinautomaten.

Het gebouw ziet er stevig uit en zal niet gauw omvallen. Architectenbureau xyz (1900).

ING Bank, Willem II Singel 1-3

Een monumentaal gebouw op een monumentale plek. Van 1903 tot midden jaren tachtig stond hier de villa van Janssen Dijcks, na WO II drastisch verbouwd. ING vindt zijn oorsprong in de Nederlandse Middenstandsbank.

Het gebouw oogt betrouwbaar maar tamelijk ontoegankelijk, de architectuur heeft een antroposofisch uitgangspunt met eclectische uitstraling. Omvallen zal de verkeersproblemen in het stationsgebied dramatisch verergeren, maar hoeft niet gevreesd te worden.

Maatschap Engelman Houben (1992).

't Pandhuis, Markt 22

Een bank om sieraden tijdelijk te ruilen voor contant geld. Ook laptops en vergelijkbare artikelen kan men hier belenen. Zo'n 'Bank van lening', vroeger ook wel 'Ome Jan' of 'lommerd' genoemd, spint garen bij een kredietcrisis. De benaming 'lommerd' verwijst naar de lombardeen.

't Pandhuis is gevestigd in een monumentaal pand, vierhonderd jaar oud, in een nog monumentalere omgeving. Vroeger zat hier Bakker P.G. Stiphout. Architect: cxcxcx uit Venlo (?).

Het trappenhuis werd in 1958 dichtgebouwd, de winkel kreeg in 1965 zijn huidige vorm.

Het gebouw valt pas om als de toren van de kathedraal dat doet.

Kredietbank Limburg (Regiokantoor Roermond), St. Christoffelstraat 10

Een postmodern gebouw in een dito omgeving. De oorspronkelijke bebouwing, o.a. de kerkorgelfabriek van de gebroeders Franssen en een schoenenwinkel, is geofferd aan de 'vooruitgang' in de jaren '70 van de vorige eeuw.

De bank heet ook wel *Bank Limburgse Gemeenten*. Hier kunnen gemeenten hun 'kasgeld' tegen een redelijke rente uitzetten, als ze dat niet in IJsland ondergebracht hebben. Omvallen van het gebouw is niet waarschijnlijk. Architectenbureau xyz (1900).

Sociale Verzekerings Bank, Laurentiusplein 8

Deze kantoorkolos in het stationsgebied domineert zijn omgeving op positieve wijze. Hier regelen ambtenaren de AOW van pensionado's, een échte 'bank' is het dus niet, maar er gaat wel veel geld om.

Het gebouw is nieuw en goed onderhouden, en zal tot in lengte van jaren niet omvallen. Architectenbureau xyz (

SNS Bank Maasniel, Pastoor Ramakersstraat

Regiobank in een woonhuis uit 1904. Sinds 1900 bankiert de SNS hier, voor de regio. Het pand straalt landelijke rust en degelijkheid uit. Vrees voor omvallen is er niet.

Ook banken buiten de binnenstad

De stadsdelen die vroeger een zelfstandige gemeente waren, hebben bankgebouwen die het aankijken waard zijn en waarvan het 'omvallen' te betreuren zou zijn. En ook daar is minstens één bank al 'omgevallen':

- In Leeuwen aan de Kerklaan, aan de rand van het dorpsplein, lag het kantoor van de Rabobank. Nu huist er de vrijmetselarij. De bekende symbolen ervan, een passer en een winkelhaak, zijn te zien op gevel en ramen.

Er zijn banken en banken

Bankgebouwen zijn vaak architectonische hoogstandjes, bouwtechnische kolossen, met veel marmer en ander materiaal dat weelde uitstraalt. Dat jan modaal en Jan de Loodgieter liever minder spectaculaire bankgebouwen, lagere kosten en een gunstiger rente wensen, ach, dat deert de bankmanagers niet. Zou er een verband zijn tussen de allure van hun bank en de hoogte van hun bonussen en gouden handdrukken?

De Roermondse bankgebouwen, voor zover niet omgevallen

Rabobank, Willem II singel 7-9

Voor deze monumentale nieuwbouw moesten prachtige stadsvilla's wijken. Eerst had de bank twee totaal verschillende gevels. Architectenbureau Satijn uit Maastricht voegde die omstreeks 1989 samen tot de huidige voorgevel.

Het gebouw oogt stevig, straalt gezag uit en de degelijkheid die hoort bij een boerenleenbank waar men leningen verstrekt(e) op basis van vertrouwen. De raamversieringen passen beter bij een gokhal of een winkel voor koopjesjagers. Kans op omvallen: ongeveer nul.

Rabobank, Donderberg

Onderdeel van een modern winkelcomplex dat stamt uit 1900 en ontworpen werd door het architectenbureau xxx. De buitenkant straalt eenvoud en zakelijkheid uit. Binnen is de bank iets spectaculairder. Hier begon de Rabobank te experimenteren met 'vliegende medewerkers' die zonder balie of loket bezoekers bedienen. Dit concept lijkt intussen algemeen aanvaard.

(Helaas was er op deze pagina geen plek meer voor de Rabobank op de Markt in Swalmen.)

Postbank Swalmen,

Sinds 1997 is hier de Postbank gevestigd. De 'verkleuring' tot ING en TNT Post is in volle gang.

Het middengedeelte van het gebouw stamt uit de eerste helft van de twintigste eeuw. In 1940 kon men hier bij Huysmans religieuze artikelen kopen. De aanbouw links werd omstreeks 1960 gemaakt, de uitbreiding rechts kreeg ca. 1980 zijn definitieve vorm. Een woonhuis moest er voor gesloopt worden. Het dorpse karakter van Swalmen komt hier goed tot uiting.

Rabobank, Herten

Monumentaal nauwelijks, wel kenmerkend voor de gebouwen in de kleine gemeente die Herten was tot de fusie met Roermond. Vroeger was hier de Boerenleenbank gevestigd.

De voorgevel dateert uit 2005. Ook hier reclame die niet past bij een degelijke bank. Omvallen? Ondenkbaar!

'Financiële rotsen in de branding

in een grijs verleden, ogen stevig. Mede dankzij minister Bos zullen ze voorlopig wel blijven staan. Sommige hebben een monumentaal karakter: Fortis, Rabo, ING; anderen zien er bescheidener uit: SNS, ABN AMRO. In de buitenwijken van Roermond overheerst de nuchterheid van het platteland.

Voor de TNT Postbank in de binnenstad is bezorgdheid op zijn plaats: die is ondergebracht in een rijksmonument dat verder leeg staat en gemakkelijk een prooi voor bouwlustige projectontwikkelaars en wethouders kan worden. *Roermond: a sloopvergunning is all you need!*

Naast instellingen waar geld geleend of geparkeerd kan worden tegen een bescheiden rente, kent Roermond ook een bloedbank, een vacaturebank en wellicht zelfs een spermabank. Die zijn hier buiten beschouwing gebleven wegens hun geringe monumentale karakter, althans in architectonische zin.

Volledigheid is bij dit artikel wel nagestreefd, maar ook niet meer dan dat. ®

Tekst **Chris Roemen**
Foto **Bert Thomassen**

Woningcorporatie Wonen Zuid overweegt om het complex 307 tussen Oranjelaan, Bredeweg, Minister Beverstraat en Notenboomlaan te slopen. De woningcorporatie heeft voor het gebied waarop de woningen staan, inmiddels een nieuw stedenbouwkundig plan laten ontwikkelen. Ook hebben met het St. Laurentiusziekenhuis gesprekken plaatsgevonden waarin de mogelijkheid van een zogenaamde 'zorgboulevard' aan de Oranjelaan ter sprake is gekomen.

Volgens rayonmanager Albert Nijsten van Wonen Zuid is daarmee nog niet gezegd dat het complex zal worden gesloopt, wél dat dit een serieuze optie is. Hij verwacht dat de kogel begin volgend jaar door de kerk is. *"Op dit moment zijn we intern bezig om de zaken door te rekenen. Voor ons is het een afweging tussen gehele of gedeeltelijke sloop of renovatie. Daar zijn we op dit moment nog niet uit."*

Dat doorrekenen duurt al geruime tijd. Vorig jaar werden de bewoners er in een brief al op geattendeerd dat Wonen Zuid de toekomst van de wijk ging onderzoeken. Dat werd in april van dit jaar gevolgd door een nieuwe brief, waarin de slooptoptie nadrukkelijk werd opgehouden. Naar aanleiding van die laatste brief werd op initiatief van de SP een bewonersbijeenkomst gehouden, en een bewonerscomité gevormd. Dat comité probeert nu om de mensen in de buurt zoveel mogelijk te mobiliseren tegen sloop.

Voorzitter Nicole Schoonenberg van dat comité: *"We proberen te anticiperen op dreigende sloop. Als je je pas gaat organiseren op het moment dat Wonen Zuid al heeft besloten om de zaak plat te gooien, ben je sowieso te laat."*

Sloop of renovatie is volgens Wonen Zuid noodzakelijk omdat de woonkwaliteit van het complex te wensen over zou laten, al geeft rayonmanager Nijsten toe dat er geen leegstand is. *"Maar je moet ook vooruit kijken. Wij moeten ons de vraag stellen of dit soort woningen ook straks nog gewenst is. Voldoen ze ook aan een toekomstige vraag? En dan zie je dat de woningzoekende hogere eisen stelt. Het ligt er ook aan wat de doelgroep is. Voor de groep jongeren tot 23 jaar voldoet Complex 307 nog prima, ouderen hebben vaak andere wensen."*

Nicole Schoonenberg denkt daar het hare over. *"Geen leegstand, dat zegt mij genoeg. Ik kan het je nog sterker vertellen. Ik wilde graag in deze buurt wonen, maar ik heb er twee jaar voor op de wachtlijst gestaan. De vraag is er wel degelijk, het gaat er gewoon om dat deze flats nu te weinig opleveren voor Wonen Zuid."*

Wat er eventueel voor Wijk 307 in de plaats komt, is nog niet bekend, maar een combinatie van duurdere en goedkopere huurappartementen, met eventueel ook huur- en koopwoningen behoort volgens Nijsten tot de mogelijkheden.

Sing Sing

Als Wijk 307 zou verdwijnen, is dat om meerdere redenen te betreuren. Wonen Zuid geeft zelf aan dat er geen leegstand is, wat impliceert dat er een actuele behoefte is aan goedkope woningen in de nabijheid van het centrum. Volgens de verhuurder zijn de woningen vooral in trek bij jongeren, maar zouden ze niet ook juist heel geschikt zijn (te maken) voor

Doek dreigt te vallen voor Wijk 307

seniorenhuisvesting? Aan de zijkanen van elk woonblok bevinden zich hellingbanen, en er zijn brede galerijen. Ook de ligging nabij het centrum en ziekenhuis is wat dat betreft gunstig.

Dan is er de stedenbouwkundige en historische betekenis van het complex. Wijk 307 werd ontworpen door de aan *Ons Limburg* verbonden architect J.A.M. Kurvers, en kwam in 1958-1959 gereed voor bewoning. Het was voor Roermond een complex van bijzondere betekenis. Op de eerste plaats viel het complex op, omdat hiermee de galerijwoningen in de stad werden geïntroduceerd. In de volksmond werd het complex met de kenmerkende balustrades daarom al snel de *Sing Sing* genoemd, naar de beruchte gevangenis in de Amerikaanse staat New York.

Belangrijker was echter de unieke stedenbouwkundige structuur van het wijkje. Zestien appartementenblokken met in totaal 307 woningen, werden in een meandervorm gebouwd, waardoor verkeersluwe binnenplaatsen ontstonden die aan slechts een kant toegankelijk waren voor autoverkeer.

Thei Moors schreef er vier jaar geleden het volgende over in *Ruimtelijk*: *"Deze verkaveling heeft de intimiteit van het gesloten bouwblok met de transparantie van strokenbouw. Een doorzichtigheid die nog eens wordt versterkt door de open onderdoorgangen aan de 'gesloten' zijde van de binnenruimten."* (*Ruimtelijk*, september 2004, pag. 8)

Door te kiezen voor de meanderende vorm slaagde Kurvers er bovendien in om optimaal gebruik te maken van de beperkte ruimte. *"Van systeembouw kan nog niet worden gesproken, maar alles wijst erop, dat het een tijd is, waarin er veel over de rationalisatie van de volkswoningbouw wordt nagedacht."* (F.S. Dun, *Architectuur*, in: *Onder dak bij St.Jozef*, blz. 185)

Wrang

Al met al is Wijk 307 een bijzonder voorbeeld van wederopbouwarchitectuur in Roermond. Behalve op de meanderende vorm kan wat dat betreft ook gewezen worden op details als de met mozaïek beklede zuilen in de onderdoorgangen, en de reliëfs op een aantal plaatsen. Dat het complex aan de sloophamer ten prooi dreigt te vallen, is des te wranger omdat uitgerekend nu van rijkswege meer aandacht komt voor wederopbouwvergoed. Om dat te onderstrepen, wees minister Plasterk eind 2007 honderd objecten uit de periode 1940-1965 aan als te beschermen rijksmonumenten.

De bewonersgroep benadrukt het unieke karakter van het complex. Nicole Schoonenberg: *"Voor mij persoonlijk is de bouwstijl in ieder geval heel belangrijk. Het draagt bij aan het karakter van de wijk: gemoedelijk, gezellig en met een prettig uitzicht."* Volgens een eerste inventarisatie zou meer dan zeventig procent van de bewoners tegen sloop zijn.

Ook Wonen Zuid erkent het unieke karakter van de meander. Rayonmanager Nijsten: *"De meandervorm komt ook terug in het stedenbouwkundig ontwerp dat we hebben laten maken. Maar dat is verder het enige wat ik er over kan zeggen. Eerst moeten we intern de zaken duidelijk hebben, vervolgens worden de bewoners geïnformeerd en dan kunnen we naar buiten komen met de plannen."* ®

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer hebben, gelet op de artikelen 35 en 36 van de Monumentenwet 1988, per besluit van 24 oktober 2008 het gebied Roermond/Asselt aangewezen als beschermd dorpsgezicht in de zin van artikel 1, onder g, van de Monumentenwet 1988.

Wat ging aan bovengenoemd besluit vooraf?

In 2007 publiceerde de Milieu en Heemkundevereniging Swalmen in hun kwartaalblad het navolgende artikel waarin uitvoerig beschreven werd wat de beweegredenen waren om voor Asselt de status van beschermd dorpsgezicht te verwerven. Dit project werd breed gedragen door mensen die oog hadden voor cultuur, landschap, natuur en monumenten.

Het gemeentebestuur, ambtenaren, externe deskundigen, Heemkundevereniging Maas & Swalmdal en de Milieu en Heemkundevereniging Swalmen, vertegenwoordigd in de Monumentencommissie, en mensen op persoonlijke titel stelden een zeer goed onderbouwd advies samen. Dit advies werd overgenomen door de Gemeente Swalmen, later de Gemeente Roermond en gesteund door Gedeputeerde Staten van Limburg en de Raad voor Cultuur en de Rijksplanologische Commissie.

ASSELT BESCHERMD DORPSGEZICHT

In 2000 worden de eerste stappen ondernomen om Asselt tot beschermd dorpsgezicht aan te wijzen. Binnen de Monumentencommissie komt hierover een discussie op gang. De commissie acht het van belang na te zien wat er in de bestaande regelgeving is opgenomen over de 'bescherming' van het gebied. Tevens dient rekening gehouden te worden met het feit dat de gemeenteraad het gebied in Asselt heeft aangewezen als gebied waarbinnen intensieve(re) recreatie wordt toegestaan. Verder is ook van belang welke status een 'beschermd dorpsgezicht' heeft. Hoewel de procedure tot toewijzing een langdurige zal zijn, is de commissie wel van oordeel dat een bepaalde bescherming van het gebied in Asselt op zijn plaats is. Vanuit de gemeente wordt een gebiedsvoorstel gedaan en men legt daarop contact met een adviseursbureau voor ruimtelijke ordening, economie en milieu, dat het volgende advies geeft:

Het voorstel van de heer J. Hinssen rechtvaardigt een startonderzoek, vanuit de volgende stellingname:

"De schoonheid en structurele samenhang van Asselt wordt bepaald door de ritmiek en bijzondere situering van overwegend authentieke, cultuurhistorische waardevolle complexen op

de overgang van het laag- en middenterras van de Maasvallei. Daarbij is het van belang dat het gebruik, de begroeiing en inrichting van het gebied tussen de oorspronkelijke Maas-begeleidende beek en het middenterras de laatste eeuwen structureel niet is gewijzigd, laat staan negatief is aangetast".

Verder krijgt de gemeente het advies om voor een meer gedetailleerde historische beschrijving de Heemkundekring dan wel het Monumentenhuis Roermond in te schakelen.

Op grond van bovenstaand advies en vanuit de eigen visie van de Monumentencommissie moet Asselt voorgedragen worden tot beschermd dorpsgezicht. Het College van Burgemeester en Wethouders zal een besluit dienen te nemen, overige andere belangen in overweging nemende. We schrijven dan februari 2001. In juli 2004 wordt in Swalmen door de gemeenteraad de toekomstvisie 2014 vastgesteld. Genoemde visie is een wensenlijst die de gemeenteraad tot 2014 graag wil verwezenlijken. Een van deze projecten uit de wensenlijst is de aanwijzing van Asselt tot beschermd dorpsgezicht.

Asselt, uniek, veelgeprezen, veelvuldig beschreven

De ligging van het kerkdorp aan de rivier de Maas is schitterend. Ruimtelijke structuur, monumenten met hun historische achtergrond en het landschap vormen een goed bewaard gebied. Reden te over om er zorgvuldig mee om te gaan.

Om Asselt als beschermd dorpsgezicht in stand te houden moet een bestemmingsplan worden vastgesteld, waarin met allerlei voorschriften rekening dient te worden gehouden, zoals o.a. hoogte van gebouwen, gebruiksmogelijkheden van gronden en opstallen en voorschriften over b.v. beplantingen, hagen en bomenrijen. Bouw- of verbouwplannen die geen afbreuk doen aan het dorpsgezicht worden in principe toegestaan, ingrijpende veranderingen van monumentale panden echter niet. Ook verwijdering van landschappelijk waardevolle beplantingen wordt niet toegestaan.

Als beschermd dorpsgezicht wordt een bepaald begrensd gebied aangewezen. Aan de noordoostzijde begrensd door de Swalm en de spoorlijn Maastricht-Venlo. Aan de zuidkant loopt de grens vanaf de spoorwegovergang Broekhin-Noord langs het voormalige pompstation van de waterleidingmaatschappij richting de Lindeweg. Aan de westzijde ligt de grens in de Asseltse plassen ter hoogte van de oude Maas-meander tot het punt Eind-Eindweg en vanaf dit punt wordt het gebied begrensd door de Eindweg tot de kruising met de weg Wieler.

De monumentencommissie van de gemeente Swalmen buigt zich over deze kwestie en maakt een toelichting bij de aanvraag tot aanwijzing van Asselt als beschermd dorpsgezicht. Uit deze toelichting komen een aantal belangrijke punten naar voren.

Hoe ging het verder?

- De geografische en landschappelijke waarde alsmede de historische maatschappelijke ontwikkelingsstructuur en de gaaf gebleven lintbebouwing langs de Maas zijn het beschermen waard.
- Archeologisch scoort Asselt hoog blijkens de waardekaart van ROB (90%).
- Vondsten van een Karolingische nederzetting nabij Asselterhof, fundamenten van broodovens bij het huidige museum en de restanten van de Naborch met zijn donjon getuigen hiervan.
- Ook resten van grachten en wallen die door de Spaanse troepen in 1577 in Asselt als verdedigingsschans werden gebouwd, werden opgegraven achter het huidige museum en de Asselterhof.
- Landschappelijk gezien hebben vrijwel alle wegen in Asselt en directe omgeving een historisch ongewijzigd tracé en profiel. Het laagterras, op de rand waarvan Asselt werd gebouwd, is naar het Maasdal toe gaaf en goed waarneembaar gebleven en deze omgeving omvat ook een van de dichts bevolkte dassenleefgebieden in Nederland.
- Verder zijn er nog een aantal zeer oude cultuurmonumenten aanwezig zoals o.a. de Asselterhof, Syperhof, Gebrouwhuis, Koonderterhoeve, Genaenhof, Genohof en niet te vergeten het prachtige Rozenkerkje en het daartegenover gelegen folkloristisch en heemkundig museum.
- Ook het grondgebruik rondom deze bebouwingen en zijn vegetatie heeft zijn authentieke karakter behouden. Percelen met weiden, akker- en fruitteeltculturen stammen uit oude tijden.

De gemeente Swalmen verzoekt Monumentenhuis Limburg om de toelichting bij het te nemen besluit tot aanwijzing van het beschermde dorpsgezicht Asselt, ex artikel 35 van de Monumentenwet 1988, op te stellen. In juli 2005 wordt de opdracht afgerond. In de toelichting wordt ondermeer gebruik gemaakt van bovengenoemde gegevens uit het basisdocument, opgesteld in december 2003, door de gemeente Swalmen in samenwerking met de monumentencommissie.

Deze inspanningen resulteren in een 19 pagina's tellend document afgerond door Buro4 Monument en Ruimte, vanwege de beëindiging van de activiteiten van het Monumentenhuis.

Op 18 januari 2006 ligt er een 15 pagina's tellend concept in procedure bij de Rijksdienst voor Monumentenzorg. Daarin worden alle bovengenoemde voorwaarden nog eens zorgvuldig en breeduit toegelicht.

Het is nu aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer om genoemd verzoek in overweging te nemen en te honoreren. Pas dan zal de aanwijzing van Asselt als beschermd dorpsgezicht een vaststaand feit zijn en een kroon op het vele werk van de mensen die zich met hart en ziel ingezet hebben voor deze goede zaak.

Ter gelegenheid van het hiernaast gepubliceerde artikel hebben leden van de museumcommissie in Asselt, in samenwerking met de werkgroep geschiedenis van de MHVS, in 2007 een fototentoonstelling samengesteld. Deze tentoonstelling, over Asselt en zijn omgeving, liet zien dat Asselt als beschermd dorpsgezicht meer dan de moeite waard is voor nu en in de verdere toekomst.

Op zaterdag 14 april 2007 werd Asselt nog eens extra in de kijker gezet. Vanuit Asselt zond L1 rechtstreeks op locatie het programma 'Het Balkon van Limburg' uit, ter gelegenheid van het Nationaal Museumweekend.

De discussie of er werkelijk Vikingen in Asselt zijn geweest, en de vraag of Karel de Grote wel bestaan heeft, riep meer vragen op dan er beantwoord werden. Duidelijk was de trots waarmee pastoor Willems vertelde over Asselt, zijn kerk en het museum, en de vaststelling van Asselt als beschermd dorpsgezicht.

Welke concrete betekenis voor Asselt?

In ieder geval een pluim op de hoed van de vele mensen die zich hebben ingespannen om een goed advies voor te kunnen leggen aan het College van Burgemeester & Wethouders van Swalmen. Ook een geruststelling voor de mensen van Asselt zelf die hun dorp een meer dan warm hart toedragen. Het betekent echter niet dat de tijd stil blijft staan en dat er geen ruimte meer blijft voor vernieuwingen in Asselt. Het betekent echter wel dat er geen ingrijpende veranderingen plaats mogen vinden en dat het karakter van Asselt zo goed mogelijk behouden dient te worden, rekening houdend met de visie die uitvoerig in het besluit, met de bijbehorende begrenzingskaart en toelichting, wordt beschreven.

Momenteel liggen er aanvragen bij de gemeente Roermond, om twee monumentale boerderijen - de Sieperhof en de Genoehof, die tot kasteel Hillenraad behoren - te verbouwen tot appartementen. De gemeente Roermond zal bij het verlenen van de vergunning hiervoor, de kans krijgen te laten zien dat ze haar huiswerk goed gedaan heeft en dat de aanwijzing van Asselt tot beschermd dorpsgezicht geen wassen neus zal blijken te zijn!

Het blijft echter zaak de vinger aan de pols te houden, zeker nu Swalmen zijn zelfstandigheid prijs heeft moeten geven. Dit unieke dorpsgezicht mag door zijn erfgenemers niet verkwanseld worden en dient voor nu en in de toekomst zorgvuldig bewaard te blijven.

Tekst **Els Janssen-van Avesaath** - Swalmen

Fotografie **Hans Simons** - Swalmen

Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen

Bronvermelding:

- *Asselt beschermd dorpsgezicht* - Uitgave van de gemeente Swalmen

- Buro4 Monument en Ruimte

- Archief MHVS - Monumentencommissie

Met dank aan Dhr. J. Hinssen, Dhr. H. Jenniskens en

Dhr. en mevr. P. Engelen

DE MEESTER(S) VAN ROERMOND (3)

“Het moge immers duidelijk zijn, dat het deel van provincie en bisdom, waar de bevolking het minst met aardsche goederen bedeed was, de zwaarste schatting aan den oorlog heeft moeten betalen, zeker wat de kerken betreft”.
(Uit: *De verwoeste kerken van Limburg*, A. van Rijswijck pr. 1946).

Tekst en foto's **Dennis Janssen**

In de vorige twee nummers van Ruimtelijk heb ik proberen uit te leggen dat de anonieme beeldsnijder die oprichter was van een atelier in Roermond, en waaraan inmiddels meer dan tweehonderd laatgotische beelden worden toegeschreven, gewoon de meester van Roermond mag heten. Hij wordt sinds 1940 de meester van Elsloo genoemd vanwege een bijzonder fraaie Annatrīts die afkomstig is uit de Munsterkerk in Roermond en die sinds 1850 in de parochiekerk van Elsloo staat.

De laatste keer dat er een grote tentoonstelling werd gewijd aan deze anonieme kunstenaar en zijn atelier was in 1974. Die tentoonstelling vond plaats in de voormalige gemeente Horst, tegenwoordig Horst aan de Maas geheten. *‘Meester van Elsloo - Opper Gelders beeldsnijder - XVIe eeuw’* stond op de voorpagina van de begeleidende catalogus geschreven.

Het lijkt er op dat deze tentoonstelling een vervolg gaat krijgen. Als we tenminste kunsthistoricus Peter te Poel mogen geloven. Hij is conservator oude kunst van het Bisschoppelijk museum en van het Bonnefanten museum.*) Ofschoon hij eerder aankondigde dat de tentoonstelling in 2010 zou plaatsvinden zei hij onlangs dat het 2011 zal worden. Als het er om gaat de twee beroemdste laatgotische beeldsnijders uit Nederlands Limburg in de etalage te zetten, dan is Peter te Poel door deze dubbelfunctie de man om wie je niet heen kunt. Aangezien Jan van Steffeswert, de beeldsnijder die werkzaam was in Maastricht, reeds in 2000 gepresenteerd is met een tentoonstelling en een begeleidende catalogus, is nu dan eindelijk de meester van Elsloo aan de beurt.

Zo'n tentoonstelling zou een uitstekend moment zijn om aan de internationale kunstwereld een adequatere noodnaam te presenteren voor de anonieme meester, die nu nog aangeduid wordt met de noodnaam de meester van Elsloo. Maar het ziet er niet naar uit dat dit gaat gebeuren. Als het tenminste aan Peter ter Poel ligt: *“De noodnaam de meester van Elsloo is zó ingeburgerd in de internationale kunst- en museumwereld dat een nieuwe noodnaam alleen maar verwarring zal scheppen. Er is geen enkel kunsthistorisch doel mee gediend.”* En in zekere zin klopt dit ook. De doelen die gediend worden met deze noodnaamwijziging zijn van zuiver lokaal- of regionaal-chauvinistische aard.

Het past in het cultuurtoeristische plaatje om de voormalige hoofdstad Roermond van het voormalige overkwartier van Gelre, een stuk cultuurhistorische geschiedenis terug te geven; om te laten zien dat Noord- en Midden-Limburg niet alleen een land van mest en mist is.

Hier ligt duidelijk een taak voor particuliere initiatieven in het cultuurhistorische bereik zoals heemkundeverenigingen, gemeenteraden en andere politieke gremia in Noord- en Midden-Limburg. Ook mogelijke sponsoren van dit soort tentoonstellingen in deze regio, zouden gemobiliseerd moeten worden om deze tentoonstelling in het voormalige Opper-Gelre te laten plaatsvinden in plaats van te Maastricht. Deze samenwerking is bovendien nodig om het werk van laatgotische beeldsnijders uit deze regio te

verwerven wanneer het op veilingen te koop wordt aangeboden.

Als er geen krachtige lobby ontstaat in het voormalige Opper-Gelre, die zich sterk maakt voor een goede presentatie van dit erfgoed in eigen streek, blijft alles zoals het was. En maakt Maastricht er mooie sier mee.

Natuurlijk, een gelukkige archiefvondst die zou bevestigen dat vader en zoon van Ool wel degelijk de meesters zijn van dit productieve atelier, verandert de zaak volledig. Maar het is hier echt zoeken naar een naald in een hooiberg. Vandaar mijn pleidooi om daar niet op te wachten en de noodnaamwijziging te verbinden met de tentoonstelling die aanstaande is. Het valt zeer te betwijfelen of, indien dit zorgvuldig

Een 'Annatrīts' van de Meester van Elsloo. Te zien in het Bonnefanten museum te Maastricht.

De poort die toegang geeft tot de voormalige Begijnengats met de twee belendende panden: Minderbroedersstraat 2 en Neerstraat 82/80a. Als Jan van Ool de anonieme meester is die nu de meester van Elsloo genoemd wordt, dan heeft deze meester in een van beide panden gewoond en gewerkt.

gebeurt, de internationale kunst- en museumwereld in verwarring raakt. Op dit gebied is wel vaker sprake van voortschrijdend inzicht door wetenschappelijk onderzoek en/of gelukkige ontdekkingen.

Eigenlijk is het een argument van niks: dat van die verwarring in de internationale kunstwereld. Hier is sprake van te ver doorgevoerde methodische twijfel die nergens anders op gebaseerd is dan op koffiedikkijken, vage vermoedens of sombere verwachtingen. Je zou bijna gaan denken dat er wat anders achter zit. Maar zowel kunsthistoricus Peter te Poel, conservator John van Cauteren van het gemeentemuseum Weert, Jos Schattorjé, directeur van het Limburgs Museum te Venlo als Gerard Venner, historicus verbonden aan het Rijksarchief Limburg, komen met het verhaal dat een nieuwe noodnaam verwarring zaait.

Daarbij moet worden aangetekend dat dhr. J. Schattorjé wél vindt dat onmiddellijk kan worden overgegaan tot het vervangen van de noodnaam meester van Elsloo door de naam van beeldsnijder Jan van Ool. Uitlatingen van kerkhistoricus Peter Nissen, verbonden aan de universiteit van Tilburg, gaan ook in die richting. Ook hij vindt dat het zeer aannemelijk is gemaakt dat de familie van Ool drie generaties lang - tussen ongeveer 1490 en 1573 - een succesvol beeldsnijdersatelier gehad heeft in Roermond en dat Jan van Ool als oprichter van dit atelier en maker van de Anatrijs van Elsloo, de meester van Roermond mag heten.

*) Vóór de Tweede Wereldoorlog vervulde het Bonnefanten museum als het ware de rol van diocesaan museum van het bisdom Roermond. Het nam kunstwerken in bewaring die geen bestemming meer hadden of die anderszins gevaar liepen verloren te gaan. Na de Tweede Wereldoorlog werd het Bisschoppelijk Museum van het bisdom Roermond in het leven geroepen, waarvan het bezit in het Bonnefanten museum werd ondergebracht; ook nu weer om bedreigde kunsthistorische werken te redden van verval of verdwijning. Tot 1995 was het Bonnefanten het provinciale museum voor Limburgse kunst en geschiedenis. Het Limburgs Museum in Venlo heeft inmiddels de Limburgse geschiedenis overgenomen en het Bonnefanten heeft de Limburgse kunst gehouden, maar is in zijn huidige collectiebeleid meer (inter)nationaal geïntereerd dan provinciaal. Dit blijkt mooi uit de slogan die het museum tijdelijk hanteren kan: Rijksmuseum aan de Maas. Zolang de verbouwing aan het Rijksmuseum in Amsterdam duurt.

Ingezonden brief

Pelgrimsweg: voor de gezegende wandelaar

In *Ruimtelijk* van september 2008 lezen we op de pagina's 8 en 9 het prettig geschreven artikel 'Roermond ligt - nog steeds - aan het Jacobspad'. Op zich kunnen we ons geheel vinden in het artikel, maar daar waar er kritiek wordt geuit op de spaarzame markering van de route vraagt dat toch om enige uitleg. Want een gemis aan achtergronden kan leiden tot foutieve conclusies.

De markering en ook de intensiteit van de route zijn in 2003/2004 via een markeringsinstructie tot stand gekomen in samenspraak met onze 12 routebeheerders en 24 contactambtenaren bij de diverse aangesloten gemeenten. Men wil - terecht - de openbare ruimte niet bezoedelen met allerlei markeringen en, zoals uw wandelaar al concludeerde, moet je regelmatig de markeringen van andere routes volgen, dit ter vermindering van extra geplakte Jacobsstickers. (Maar mocht u specifieke punten kennen waarvan u vindt dat er een markering moet staan, dan kunt u ons die melden ten behoeve van onze routebeheerder, die de route minstens eenmaal per jaar naloop op ongerechtigheden en vandalisme.) Wel heeft onze stichting een plaquette in ontwikkeling, die in overleg met de gemeenten op een aantal plaatsen langs de route in die gemeenten geplaatst kan worden, waardoor het Jacobspad ook voor die gemeenten een zichtbaardere plaats in hun samenleving krijgt. Daarop is een langer traject van de route af te lezen en een toelichting op de streek en de gemeente.

De pelgrimsweg is niet, zoals bijvoorbeeld het Pieterpad, bedoeld voor de doorsnee wandelaar, maar voor een wandelaar met enige ervaring, die in elk geval goed kan kaartlezen. Een scheut eigen initiatief - zoals u aan het einde van uw artikel schrijft - is zeker gewenst. Want niet de markering, die enkel als ondersteuning bedoeld is, maar de wandelstafkaarten met schaal 1 op 25.000 die in de wandelgids* zijn opgenomen, vormen de hoofdleidraad voor de pelgrim/wandelaar. Daarnaast vindt hij in de wandelgids een tekstbeschrijving van de route en een toelichting op alle bezienswaardigheden, waarbij de nadruk ligt op de cultuur en niet op de natuur, zoals bij de andere Lange Afstands Wandelpaden.

Juist vanwege het scheppen van een culturele sfeer tijdens de wandeling/pelgrimage hebben we vier refugio's gecreëerd, in Spaanse stijl (ascetische, maar functioneel goede slaapplekken), terwijl we nog zoeken naar één in Groot-Venlo. Van die refugio's kan gebruik gemaakt worden indien men in het bezit is van een Credential, een soort pelgrimspas. We willen voorkomen gezien te worden als een goedkope bed-and-breakfast-gelegenheid waar iedereen terecht kan, en ook concurrentie met de horeca willen we vermijden.

Onder punt 5 vermeldt u Galerie Het Achterhuis, in het bezit van een der Broeders van de Broederschap Sint Jacob. We mogen daar eenmaal per jaar de meer dan honderd pelgrims ontvangen die aan het begin van het seizoen in de Kathedraal van Roermond de pelgrimszegen komen halen, wanneer zij van plan zijn om dat jaar (een deel van) de Santiagoroute te lopen of te fietsen. Ook dit is een activiteit vallend binnen de culturele scoop van deze wandeling/pelgrimage.

Onder punt 11 staat de wegsplitsing beschreven in Herten. Inmiddels is daar een Jacobskapelletje verrezen, op initiatief van de heer Clout en met steun van o.a. de Broederschap van Sint Jacob. (De heer Clout woont in Herten bij de splitsing en stelde een deel van zijn tuin beschikbaar.) In de zomer van 2008 werd de kapel geopend, uiteraard in aanwezigheid van de Broederschap. Met deze kapel hopen we dat de Santiagosfeer in het landschap wat extra nadruk krijgt.

In tegenstelling tot wat onder het hoofdje Boetedoening staat, hebben we zo veel mogelijk de historische route gevolgd. Deze is uitgezocht door een hoogleraar geschiedenis en expert op het gebied van Santiagowegen in de Middeleeuwen. Maar de goede man kan het natuurlijk ook niet helpen dat door de uitbreidingsdrang van de gemeente Roermond en de ontwikkeling van de samenleving in de laatste eeuw er binnen de huidige grenzen van de gemeente Roermond veel historisch fraais en ook mooie historische natuur verloren is gegaan. We hebben bij de routekeuzes getracht industrieterreinen en dergelijke te vermijden, maar in Roermond is het nauwelijks nog mogelijk om nieuwbouwwijken - en niet alle zijn even mooi - te vermijden als je de wandelaar langs monumenten en cultureel interessante plaatsen wil laten komen. Op andere trajecten in de 250 km lange route is dat beter gelukt.

Hopelijk heeft u zo een beter inzicht gekregen in de achtergronden van het Jacobspad.

Karel Wijshoff

Secretaris-penningmeester Stichting Pelgrimswegen naar Sint Jacob

* *Jacobspad, Historische Pelgrimswegen naar Santiago tussen Rijn en Maas, deel 3.* Via erkende boekhandel, VVV Roermond en VVV Zuid-Limburg (ISBN 376161674-1).

Wat dreigt in het Roermondse te verdwijnen, hoe staat het met nieuwe projecten en wat doen 'die mensen van Ruimte' daaraan?

Tekst Lucien Jansen en Leonard Fortuin Foto's Leonard Fortuin

Slordigheden

Helaas zijn er in het septembernummer van *Ruimtelijk* een aantal slordigheden geslopen, die we hierbij recht willen zetten:

- In de eerste zin van het artikel over de Natalinitoren op bladzijde 13 staat vermeld dat de toren gebouwd zal worden op de hoek van de Hornerweg en de Roerkade. Die laatste aanduiding is niet correct en moet zijn *Buitenop*.
- In 'Op de Rol' op bladzijde 16 staat als eerste een stukje over een pand aan de Prins Hendriklaan 38. Nu kennen we in Roermond wel een Prins Bernhardstraat maar géén *Prins Hendriklaan*. De juiste aanduiding moet dus zijn *Hendriklaan 38*. Inmiddels heeft de coördinator Monumentenzorg toegezegd dat de gemeente dit pand weer op de gemeentelijke monumentenlijst zal plaatsen.
- Het laatste item van 'Op de rol' handelt over het Carmelitesenklooster. Daarin staat dat wij de afgegeven sloop- en bouwvergunning bij de bestuursrechter zullen aanvechten.

Dat is inmiddels niet meer nodig doordat de eigenaar van één van de aangrenzende panden naar de rechter is gestapt, aangezien ook hij het niet eens is met de afgegeven sloop- en bouwvergunning.

Brug Klein Hellegat

Op 24 november heeft de Stichting Ruimte, samen met een vertegenwoordiger van de Stichting Open~Roerdelta, gesproken met twee adviseurs van StAB, *Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en Ruimtelijke Ordening*. Dit bureau van gerechtelijke omgevingsdeskundigen in Den Haag is een onpartijdige instantie die de bestuursrechter desgevraagd adviseert over geschillen op het gebied van Milieu en Ruimtelijke Ordening. In opdracht van de Roermondse rechtbank is StAB bezig uit te zoeken in hoeverre de Brug Klein Hellegat werkelijk stuwning in de waterloop kan veroorzaken. Dat is namelijk wat de gemeente beweert. Ook zegt de gemeente met Ecowatt, nu Nuon geheten, te hebben afgesproken die stuwning weg te zullen nemen, hetgeen voor de gemeente simpelweg betekent dat de brug gesloopt moet worden. De brief waarin die afspraak zou staan, heeft de gemeente echter nog steeds niet kunnen tonen, zelfs niet voor de rechtbank. Tot het tegendeel bewezen is nemen we daarom aan dat die brief niet bestaat.

De voorlopige conclusie van StAB is dat er een fout in de berekeningen van Ecowatt zit en dat er van stuwning geen sprake kan zijn. Daarmee zouden de argumenten voor sloop

komen te vervallen. Uiteraard is StAB voornemens hierover te spreken met Ecowatt. De uitkomst van dat gesprek is ons (nog) niet bekend.

Cattentoren/Heksenhuuske

Rura is begonnen met de restauratie van het Heksenhuuske, op de hoek van de Wilhelminasingel, met de gemeente Roermond en het DOC als belangrijke sponsors. Om tegemoet te komen aan de bezwaren van Ruimte tegen de historiserende opbouw, zal die opbouw van de historische onderbouw gescheiden worden met een hardstenen rand.

Project Singelring

Plannen voor een herziening van de Singelring zijn weer actueel. In december heeft Ruimte hierover een gesprek met de firma Kragten. In de volgende *Ruimtelijk* meer daarover.